

*„Ви ћете се угушити у властитом извештају,
и смраду клевета“*

В. Шекспир, „Мера за меру“

Један хрватски блогер и писац (или обрнуто) својевремено је написао духовиту блогерску причу у којој описује имагинарну ситуацију у којој пред неког хрватског званичника, а у време њиховог чланства у Савету безбедности, изводе Тадића и премијера „Републике Косова“, да одлучи о судбини покрајине. Као некад мудри Соломон, од хрватског званичника се очекивао „мудри праворијек“, па је он као решење за јужну српску покрајину дао предлог: „Мислим да је најбоље да прережемо Косово напола“. Из одговора двојице изведених пред такав суд, заинтересованих за Косово, лако би се видело ко је мајка и чије је дете Косово и Метохија. Једино се не зна ко је отац, нити може да се наслути његов став.

Добрица Ћосић, књижевник, председник и човек који из неког разлога носи незваничну титулу „оца нације“, по горе наведеном читању приче о цару Соломону би пре био очух нације, неко коме Косово није блиско, неко ко би олако пристао да се оно „пререже напола“. Ћосићев дефетизам, залагање за предају, прекид бомбардовања и поделу Косова и Метохије, би пре требало да користи „другој Србији“ уместо што против њега пишу пријаве. Реченица из дневника је само то, једна гневна реченица написана у очају човека у годинама, исписана у једном другом времену и другом окружењу. Наравно, за оне који су написали кривичну пријаву, то није олакшавајућа околност. Нити су спремни да разумеју немоћ због које је реченица написана, нити су кадри да схвате време у којој је написана. Пре ће бити да су само чекали прилику да се обруше на још један од симбола Србије, на човека који за многе значи „отац нације“.

Уз дужно поштовање према минулом раду и прошлости, могло би се рећи да је Ћосић данас човек у годинама, усамљени и сенилни дека, помало уплашен за будућност

народа, несигуран у њега, несвестан његове снаге баш као што је несигуран и у сопствену. Идентификација са тако озбиљном титулом „оца нације“, како изгледа, временом може да буде погубна, тако што се лични страхови, несигурност и немоћ преносе и на уверење о стању читаве нације са којом је неко поистовећен.

Ћосић је изгледа заборавио да није могло бити проглашења „Републике Косова“ (ни побуне терориста, ни бомбардовања), да се пре тога није десио Дејтонски споразум. Као што није могло бити Дејтона без претходног пада Книна. Исто као што ни Статут, чак ни у тезама, није могао да се напише пре инсталирања „Владе терориста“ у Приштини. Ништа не иде преко реда. Сваки пут кад Србија пристане на нешто, отворила је пут за следећи захтев по реду. Све док неко не каже – доста је било. Тај неко ће тешко бити човек у Ћосићевим годинама.

Изгледа да је дошло време да књиге поново неке сметају. Хитлер их је спаљивао, у социјализму су забрањиване, а ислам ауторе осуђује на смрт. У средњем веку су спаљивали људе уместо књига. Данас поново на сцену ступају чувари јавног морала и бранитељи „братства и јединства“. Против Ћосића је поднета кривична пријава због дела изазивања „националне, расне и верске мржње и нетрпељивости“, због једне половине реченице обимне књиге у којој каже да су Албанци „социјални, политички и морални талог трибалног варварског Балкана“.

Тешко би могло да се каже да су Албанци познати по делима које су створили. Пре би могло да се каже да Албанци од свог доласка на Балкан нису урадили много тога креативног. Заправо, не знам да су урадили ишта креативно, нешто по чему би остали упамћени у заједници људи. Можда сам неупућен, али не знам ни једног њиховог великог научника, писца, сликара, спортисту... Не знам ни за једну велику грађевину у Албанији, ни великог архитекту који би је подигао, осим неколико десетина хиљада бункера, што је логичан системски наставак високих зидина којим ксенофобично окружују своје куће. Чак је и биографија једине аутентичне Албанке за коју читав свет зна, Мајке Терезе, у свету све чешће тема писања везаних за конгроверзе и скандале у којима је, наводно, учествовала. Све што они у последње време раде (након крађе територије) је крађа туђе историје и туђих историјских личности.

Начин на који ће се ове информације саопштити је више ствар семантике и такта него што је питање истинитости. У нека срећнија времена, и у хипотетичкој ситуацији у којој нам њихова политика није чинила зло, сасвим је сигурно да би ствар пристojности била не спомињати ништа о томе каква је, на нивоу друштва, њихова креативност и каква су њихова цивилизацијска достигнућа. То нас не би ни занимало, нити би требало да нас

дотиче. Међутим, тешко да у садашњој ситуацији нормалан човек, неко ко није робот или интернационалиста, може да истрпи а да не призна да су њихова најзначајнија, светски позната дела трговина људима, производња и организована продаја наркотика, трговина људским органима, а достигнућа крвна освета, терористички напади, логори, „куће“ и племенски начин живота. Што се тиче културе, (на страну таленат за прављење уметничке фотографије на којој је у природној величини приказан терориста) нипошто не треба заборавити неспорну чињеницу да су у „старој Југославији“ имали стварно одличне глумце. Неко заједљив би могао да каже да им је таленат за глуму једини заједнички таленат, једно од аутентичних обележја нације.

Можда је семантичко питање, али мислим да овде вреди поменути, јер је „друга Србија“ изгледа јако забринута за питања језика и увреду других народа - Шиптари су Албанци који живе на Косову и Метохији, српској покрајини. Албанци су људи који живе у Албанији. Шиптари не желе да их се зове тако, не зато што је то за њих увредљиво, него зато што би се тиме показало да постоји разлика између њих и матичне државе. Ако су сви Албанци, онда нема разлога да постоји „вештачка“ граница између Албаније и Косова. Ако се јасно раздвоје термини „Шиптар“ и „Албанац“, постоји добар разлог за то.

Грци, на пример, одлично знају за то. Они још увек не признају назив републике Македонија, као што не признају нацију Македонаца, јер би тиме прихватили идеју да је граница између две Македоније вештачка, сумњива, подложна промени.

Хрвати такође знају да је тако. Па тако Србе из Крајине и Славоније зову Срби, а оне из Србије „Србијанци“. Јасно раздвојени језиком, као што су раздвојени и територијом.

Друга Србија углавном не зна за ово. Они желе да верују у то да Шиптарима смета кад их неко зове тако.

Не бране они само Шиптаре. Једног од њихових, познатог по речнику и понашању којег би се постидео и пијани камионџија у време суботњег изласка у омиљеној кафани, бранила је Соња Бисерко. На питање да прокоментарише његову изјаву да би неки новинари требало да заврше на вешалима, Соња је прво покушала да избегне одговор наводећи кривицу новинара током рата (а то се зове релативизација злочина), и тек на инсистирање водитељке експлицитно је одговорила: „Језик Пере Луковића је такав, он је ушао у тај наци језик, који доминира нашим јавним дискурсом, и из те матрице га гађа

тим својим језиком. Заправо, он га језички уништава. (...) Он просто улази у матрицу и разваљује изнутра."

Да ли би њега такође требало позвати на суд или је његов „уметнички поступак" веће и значајнији од дела једног од највећих српских писаца? Може ли такво писање уопште да буде правдано, у било ком контексту? И какви су то људи који то могу да правдају и подржавају?

Борка Павићевић (позната по изјави да нема свако право на мишљење) је у емисији на јавном сервису бранила реторику Ненада Чанка, и позивање на вешање, речима да је „такав говор, у одређеном политичком контексту нешто што се може разумети". А изјаву Прокића о Србима („Та стока само тај језик разуме"), Борка лаконски уз осмех правда речима да је он само цитирао Томаса Мана.

Биљана Ковачевић Вучо (која би у историју могла да уђе по последњој фантастичној изјави „патриотизам би требало да се редефинише") такође је бранила право на нападање сопственог народа. У емисији РТС-а од пре неколико дана, на питање водитељке „Да ли сами о себи можемо да говоримо шта год хоћемо?", одговорила је речима „Да, то је питање политичке културе, које ћемо речи да користимо, јавног дискурса, стила, ироније (...) а дискриминација се односи на другог и друкчијег". Када би неко пристао на оно што прича Вучо, он би рецимо, онако земљачки, јер смо наши, могао да за њу каже да је превртљиви лажов, манипулант која бежи од суочавања са истином и неко ко се продао за ситан новац. На таквог се Биљана сигурно не би љутила, јер између себе, једни о другима, можемо да говоримо шта год хоћемо.

Као што ни госпође Бисерко и Павићевић не би имале разлог да се наљуте кад би неко рекао да им је понашање „радикално ретардирано", јер је то цитат Луковића који је „ушао у тај наци језик, који доминира нашим јавним дискурсом". Или, ако би им неко рекао „You shall stifle in your own report, and smell of calumny", не би се увредиле јер је то само цитат Шекспира („Мера за меру").

Словенци су недавно имали аферу, са једном књигом и једним писцем, у којој је читава словеначка јавност устала у одбрану непознатог писца и његовог права да о Словенији и националним мањинама које тамо живе пише отворено и слободно, на начин на који он доживљава ситуацију. У одбрану Горана Војновића, словеначко-босанског писца романа „Чефурји раус" (Јужњаци напоље), који је привођен у полицију и против кога је

Пише: Зоран Грбић
понедељак, 27 април 2009 15:06

подигнута пријава, умала је и министар полиције Катарина Кресал. Она је Словенцима поручила да би „мудро било да је прочитају, јер смо пречесто нетолерантни према људима који тамо (у насељу Фужине) живе”. Тиме је полицији за коју је надлежна, својим сународницима, а и читавом Балкану дала снажан пример да књижевност и писана реч мора бити ослобођена од полицијског прогона. Очигледно је да до неких овде та поука још није стигла.